

KÖZLEMÉNY

A háztartási, a nem pénzügyi vállalati és a bankközi kamatlábakról 2007 júliusában

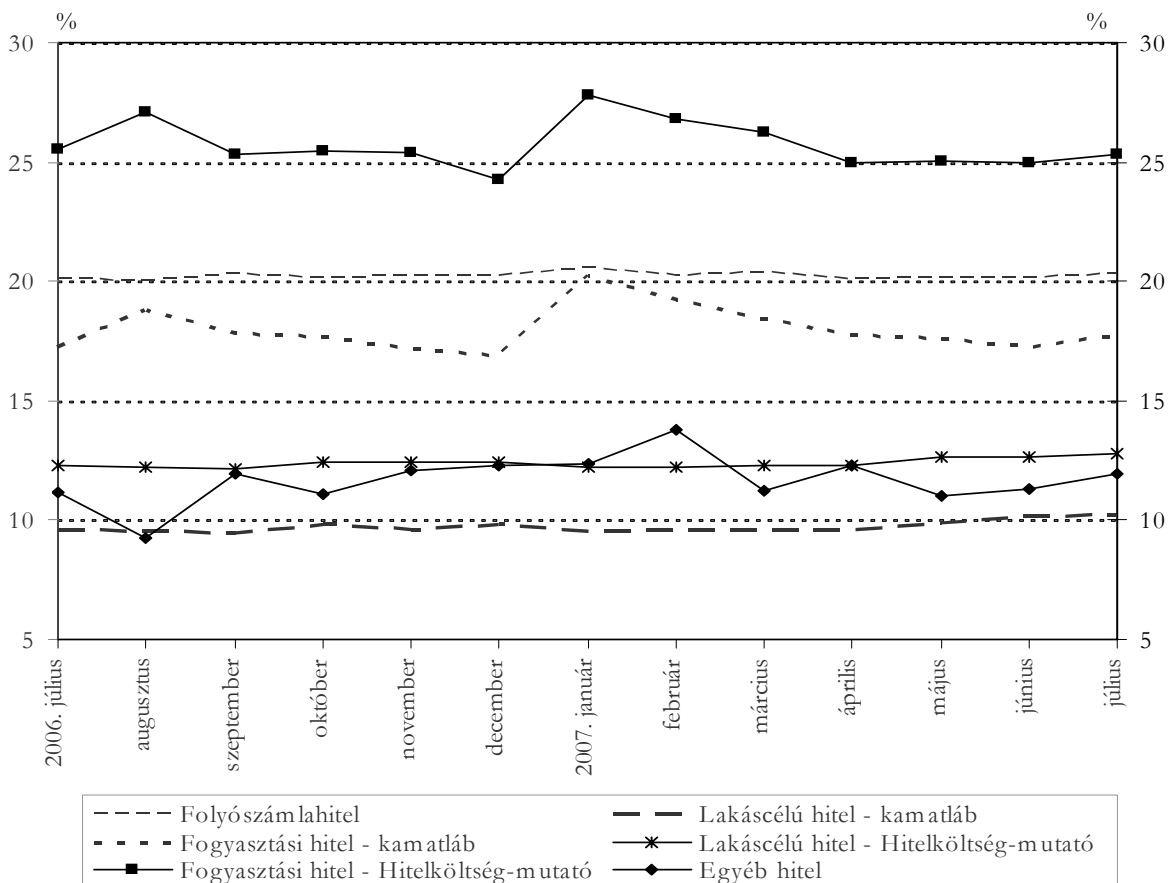
A háztartási szektor forintban denominált hiteleinek átlagos kamatlábai az elmúlt évben tapasztalható szintről júliusban gyakorlatilag nem változtak, míg a lekötött betétek átlagos kamatlábai általában csökkentek. Az előző havi magas értékekről júliusban tovább emelkedett a svájci frankban denominált fogyasztási és lakáscélú hitelek új szerződéseinek értéke.

A nem pénzügyi vállalatok forinthiteleinek és éven belüli lejáratú forintbetéteinek átlagos kamatlábai csökkentek. A nem pénzügyi vállalatok euróban denominált hiteleinek és betéteinek átlagos kamatlábai a folyószámlahitelek kivételével tovább emelkedtek júliusban.

1. Háztartások

1.1. A forinthitelek és forintbetétek adatai

1. ábra: A háztartásokkal kötött forinthitel-szerződések havi átlagos kamatlába és hitelköltség-mutatója

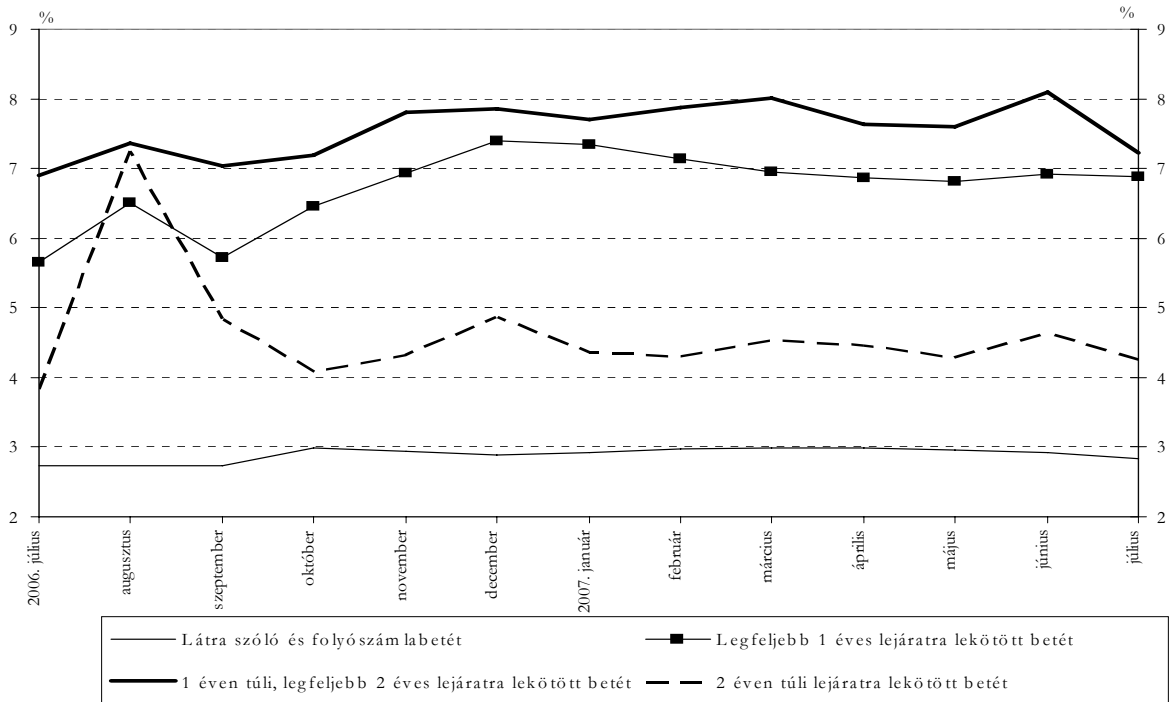
A **háztartási szektor** hiteleinek kamatlábai az elmúlt évben tapasztalható szintről júliusban nem módosultak. A folyószámlahitelek átlagkamatlába 2007. január óta változatlanak tekinthető, júliusban 20,28%-ot tett ki. A lakáscélú hitelek piaci szintű¹ átlagos kamatlába júliusban 10,25%-ot, az átlagos hitelköltség-mutató pedig 12,78%-ot tett ki.

¹ A közleményben a lakáscélú hitelek piaci szintű kamatlábai és hitelköltség mutatói szerepelnek. A támogatott lakáscélú hitelek esetében a támogatással korrigált kamatlábértéket tartalmazza az átlagos kamatláb és hitelköltség mutató.

A fogyasztási hitelek átlagos kamatlábának és hitelköltség-mutatójának trendje az elmúlt egy évben változatlan volt, az átlagos kamatláb 17,74%-ot, az átlagos hitelköltség mutató pedig 25,31%-ot tett ki. Az egyéb hitelek átlagos kamatlába júliusban a három hónappal korábbi szint közelébe, 11,91%-ra emelkedett.

2007. júliusban a fogyasztási és az egyéb hitelek új szerződéseinek értéke kismértékben csökkent, míg a lakáscélú hiteleké enyhén emelkedett. A fogyasztási hitelek új szerződéseinek értéke 19,4 milliárd forint, a lakáscélú hiteleké 11,6 milliárd forint, az egyéb hiteleké pedig 6,8 milliárd forint volt.

2. ábra: A háztartásokkal kötött forintbetét-szerződések havi átlagos kamatlába

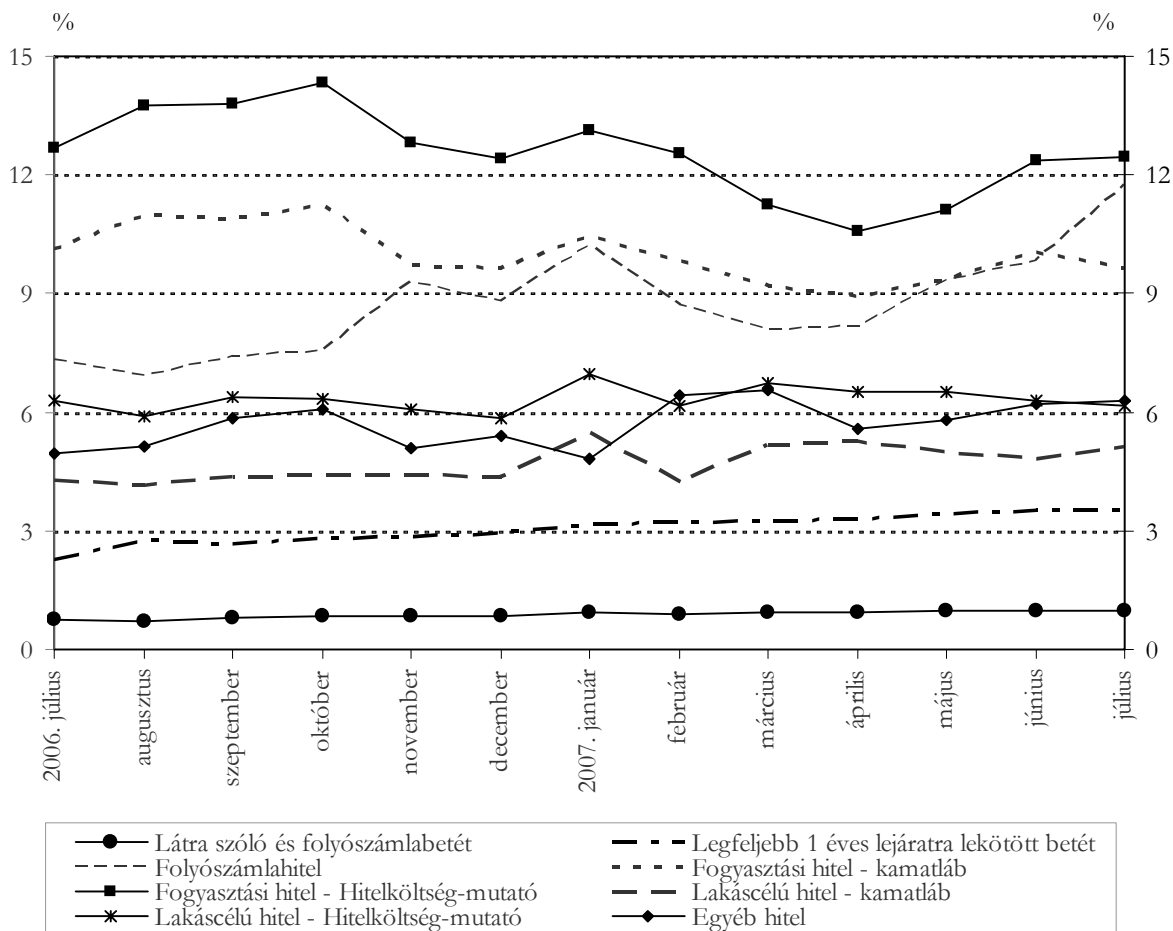

A háztartási szektor látra szóló és folyószámlabetéteinek átlagkamatlába júliusban 2,84%-ot tett ki.

A lekötött betétek átlagos kamatlábai általában csökkentek. Az éven belüli lejáratra lekötött betétek átlagos kamatlába az előző havi szintről nem módosult, 6,88% volt. Az egy éven túli, legfeljebb 2 éves lejáratú lekötött betétek átlagos kamatlába az előző havi magasabb értéket követően 88 bázisponttal 7,22%-ra csökkent, a kamatláb így a 2006. októberi szint közelébe tért vissza. A 2 éven túli lejáratú betétek átlagos kamatlába a májusi szintre tért vissza, értéke 4,25% volt júliusban. A lekötött betétek új szerződéseinek értéke 74,8 milliárd forinttal 594,9 milliárd forintra emelkedett júliusban.

1.2. Az eurohitelek és eurobetétek adatai

3. ábra: A háztartásokkal kötött euro hitelszerződések havi átlagos kamatlába és hitelköltségmutatója és az euro-betétszerződések havi átlagos kamatlába ²

Az euróban denominált hitelek³ új szerződéseinek értéke júliusban összesen 2,0 milliárd forintot tett ki. Az euróban denominált folyószámlahitelek átlagos kamatlába 192 bázisponttal 11,75%-ra emelkedett a hitelek összetételének megváltozása miatt. A fogyasztási hitelek átlagos kamatlába kismértékű csökkenést, míg a lakáscélú hiteleké enyhe növekedést mutatott júliusban. Az egyéb hitelek átlagos kamatlába gyakorlatilag nem változott júliusban.

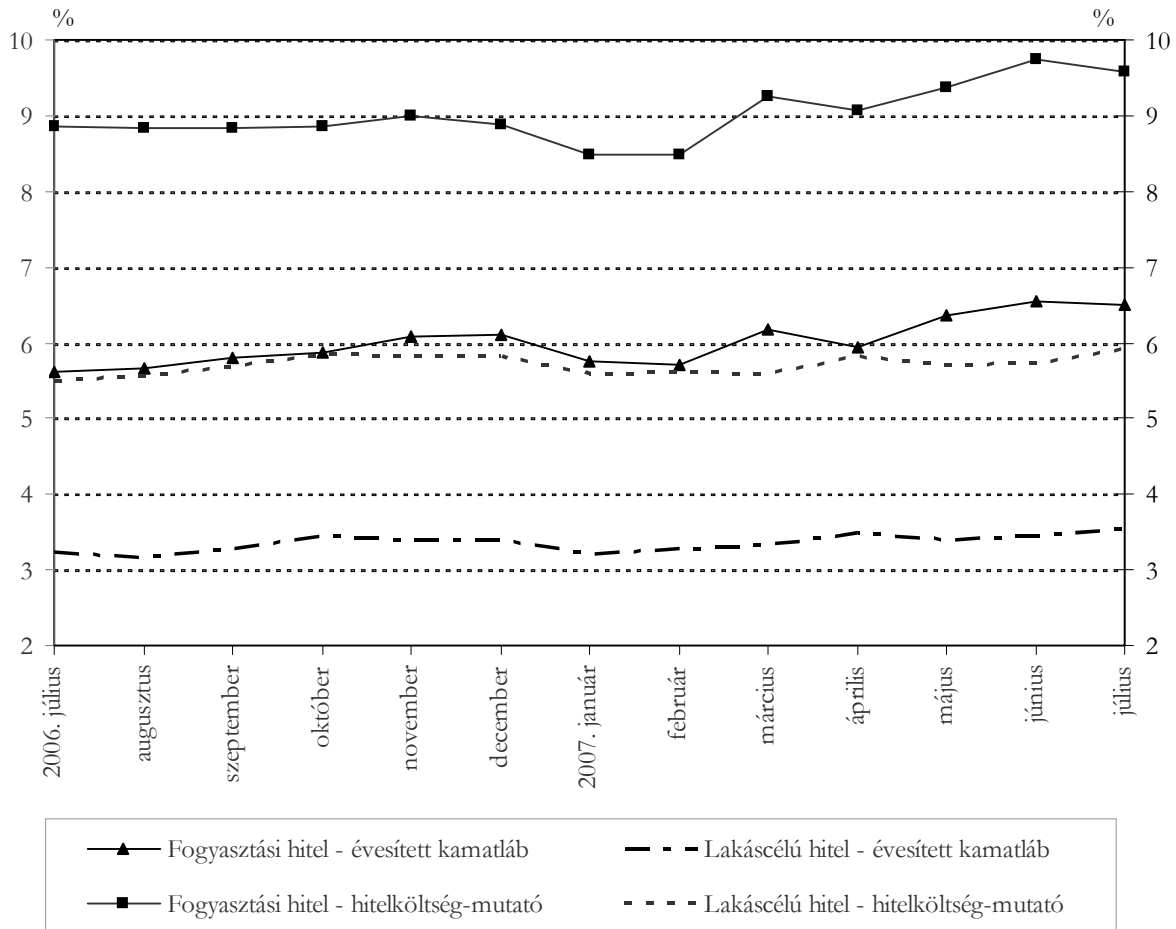
2007. júliusban az euróban denominált betétek átlagos kamatlábai a korábbi szinthez képest nem módosultak. A látra szóló és folyószámlabetétek átlagos kamatlába 0,97%-ot, az éven belüli lekötésű eurobetéteké pedig 3,51%-ot tett ki júliusban. A háztartások új eurobetét-szerződéseinek értéke 14,7 milliárd forintos emelkedés után 133,2 milliárd forint volt júliusban.

² Az ábra a fogyasztási hitelek, a lakáscélú hitelek és az egyéb hitelek esetében a változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású hitelek adatait tartalmazza.

³ A hitelszerződések alatt a változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású fogyasztási, lakáscélú és egyéb hiteleket értjük.

1.3. A svájci frank fogyasztási és lakáscélú hitelek adatai

4. ábra: A háztartásokkal kötött változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálású svájci frank fogyasztási és lakáscélú hitelek átlagos évesített kamatlába valamint hitelköltség-mutatója⁴

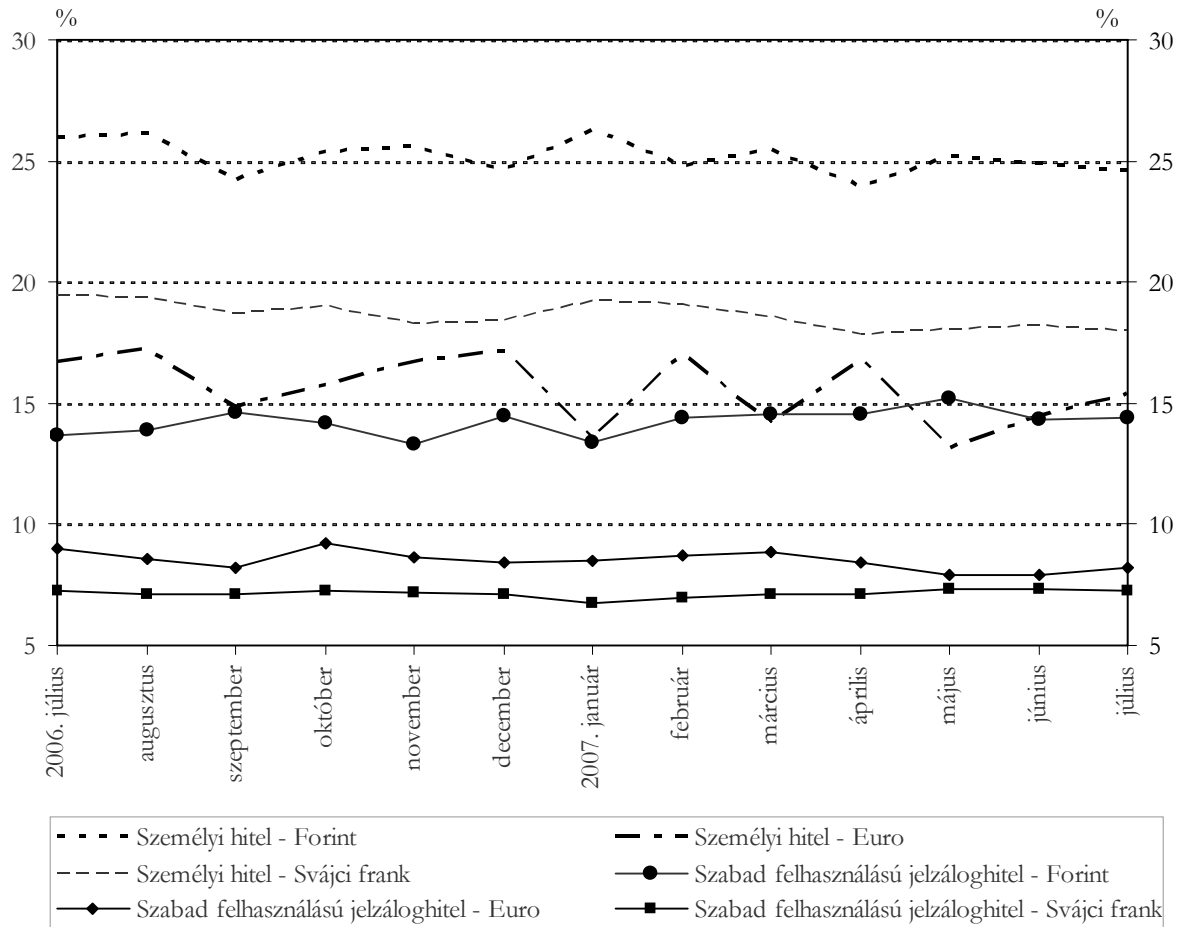

A svájci frankban denominált változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású fogyasztási hitelek átlagos évesített kamatlábának és hitelköltség mutatójának az előző két hónapban tapasztalható növekedése megállt, az átlagos évesített kamatláb 6,51%-ot, az átlagos hitelköltség mutató pedig 9,57%-ot tett ki júliusban. A lakáscélú hitelek átlagos évesített kamatlábának és hitelköltség mutatójának szintje az elmúlt fél évben enyhén emelkedő tendenciát mutatott, az évesített kamatláb 3,54%, az átlagos hitelköltség-mutató pedig 5,91% volt júliusban.

⁴ A fogyasztási hitelek a svájci frank hitelek esetében csak a személyi hiteleket és a szabad felhasználású jelzáloghiteleket tartalmazzák. A gépjárművásárlási hitelek adatait nem közöljük, mert kevés adatszolgáltató adata áll rendelkezésre. A svájci frankban denominált egyéb fogyasztási hitelekről (pl. áruvásárlási hitel) nem gyűjtünk adatokat.

1.4. A háztartási szektor forint, euro és svájci frank hiteleinek összehasonlítása

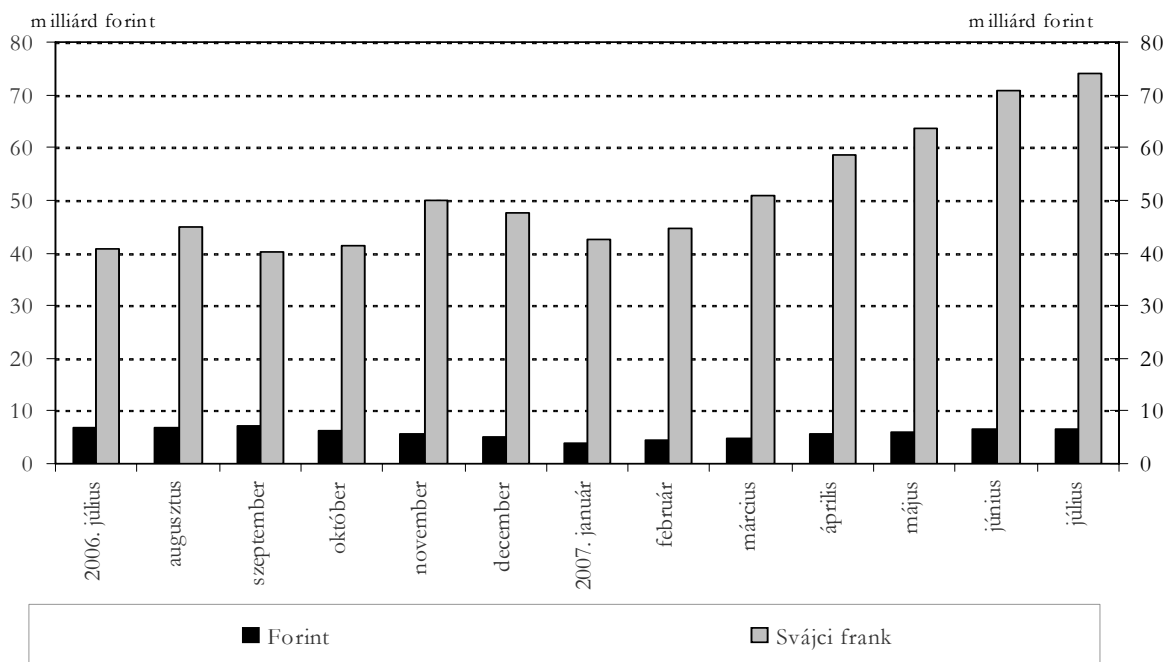
5. ábra: A változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálású forint, euro és svájci frank személyi hitelek és szabad felhasználású jelzáloghitelek hitelköltség-mutatója

A változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású személyi hitelek átlagos hitelköltség mutatójának szintje az elmúlt egy évben enyhén csökkenő tendenciát mutat. A változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású személyi hitelek átlagos hitelköltség-mutatója a forint denomináció esetében 24,63%-ot, az euro denomináció esetében 15,40%-ot, a svájci frank denomináció esetében pedig 17,96%-ot tett ki júliusban.

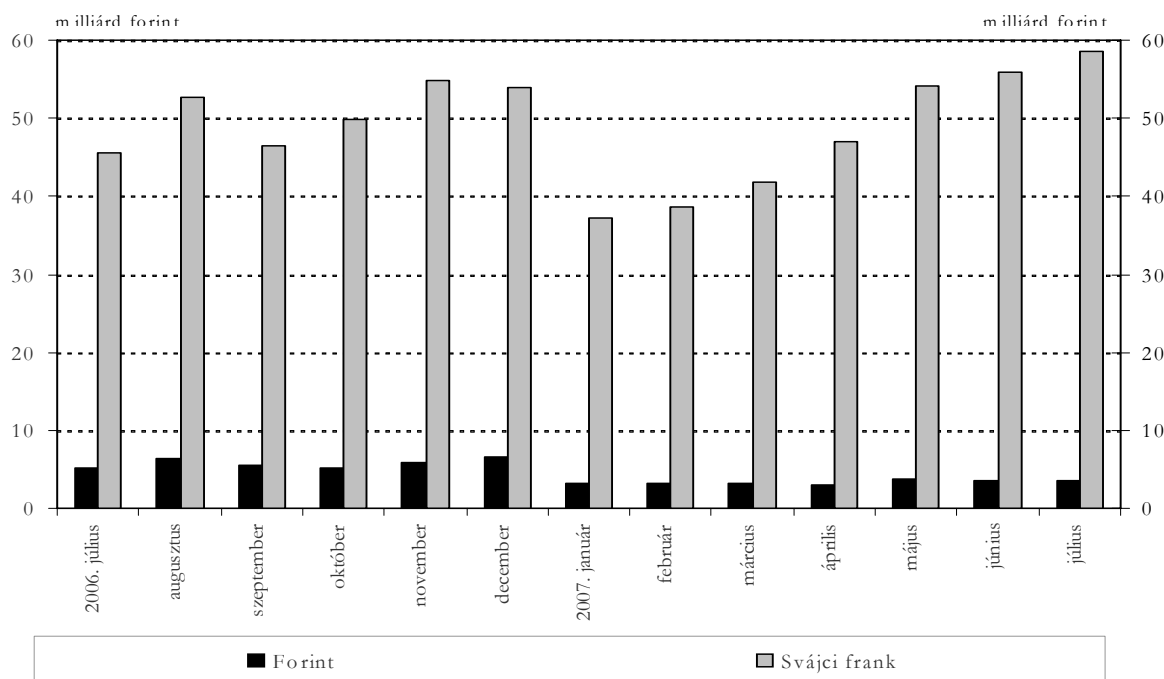
A forintban denominált változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású szabad felhasználású jelzáloghitelek átlagos hitelköltség mutatójának szintje az elmúlt egy évben alig változott, értéke 14,40% volt júliusban. Az euró denomináció esetében az átlagos hitelköltség mutató 8,18%-ot tett ki júliusban. A svájci frank denomináció esetében az átlagos hitelköltség mutató szintje az elmúlt egy évben változatlanoknak tekinthető, értéke 7,26% volt júliusban.

6. ábra: A változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálású forint és svájci frank személyi hitelek és szabad felhasználású jelzáloghitelek új szerződéseinek értéke

Az új szerződéseken belül domináns svájci frank denomináció esetében a fogyasztási hitelek⁵ új szerződéseinek értéke 2007. február óta folyamatosan emelkedik, a növekedés üteme azonban március óta júliusban volt a legalacsonyabb. Júliusban az új szerződések értéke további 3,2 milliárd forinttal 74,0 milliárd forintra emelkedett.

7. ábra: A változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálású forint és svájci frank lakáscélú hitelek új szerződéseinek értéke

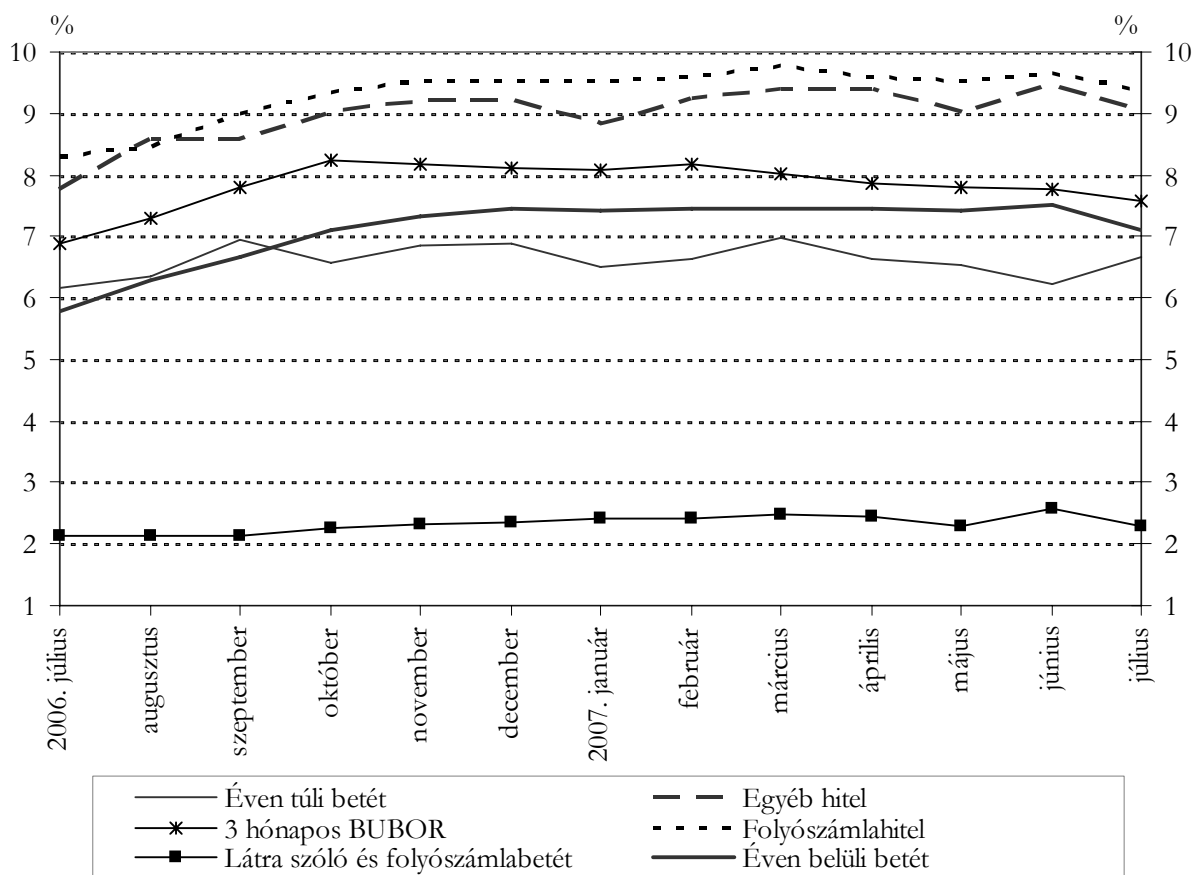
A lakáscélú hitelek új szerződéseken belül domináns svájci frank denomináció esetében az új szerződések értéke az előző havi magas értékről tovább emelkedett, 58,5 milliárd forintot tett ki júliusban.

⁵ A fogyasztási hitelek a svájci frank hitelek esetében csak a személyi hiteleket és a szabad felhasználású jelzáloghiteleket tartalmazzák.

2. Nem pénzügyi vállalatok

2.1. A forinthitelek és forintbetétek adatai

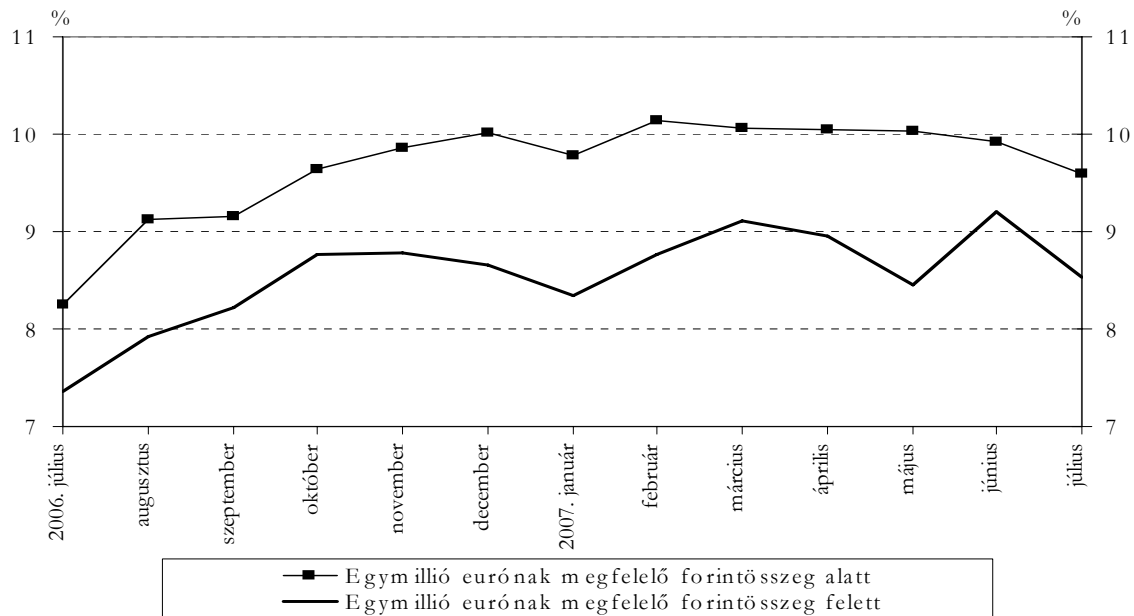
8. ábra: A nem pénzügyi vállalatokkal kötött forinthitel- és forintbetét-szerződések havi átlagos kamatlábai és a BUBOR

A nem pénzügyi vállalatok hiteleinek és éven belüli lejáratú betéteinek átlagos kamatlábai csökkentek. A nem pénzügyi vállalati forintban denominált folyósámlahitelek átlagos kamatlába 9,39%-ot, a folyósámlahiteleken kívüli egyéb hiteleké pedig 9,07%-ot tett ki júliusban. A folyósámlahiteleken kívüli változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású egyéb hitelek új szerződéseinek értéke júliusban 14,9 milliárd forinttal 201,5 milliárd forintra emelkedett.

A látra szóló és folyósámlabetétek átlagos kamatlábának szintje változatlan volt, azonban a kamatláb értéke az elmúlt hónapokban jelentősebb mértékű ingadozást mutatott, mint az előző időszakokban. A kamatláb értéke 2,28% volt júliusban. Az éven belüli lejáratú betétek átlagos kamatlába a 2006. októberben tapasztalható 7%-os szint közelébe csökkent, 7,09%-ot tett ki. Az éven túli lejáratra lekötött betétek átlagos kamatlába júliusban 6,66%-ot tett ki. A lekötött betétek új szerződéseinek értéke 79,2 milliárd forinttal 1313,2 milliárd forintra csökkent.

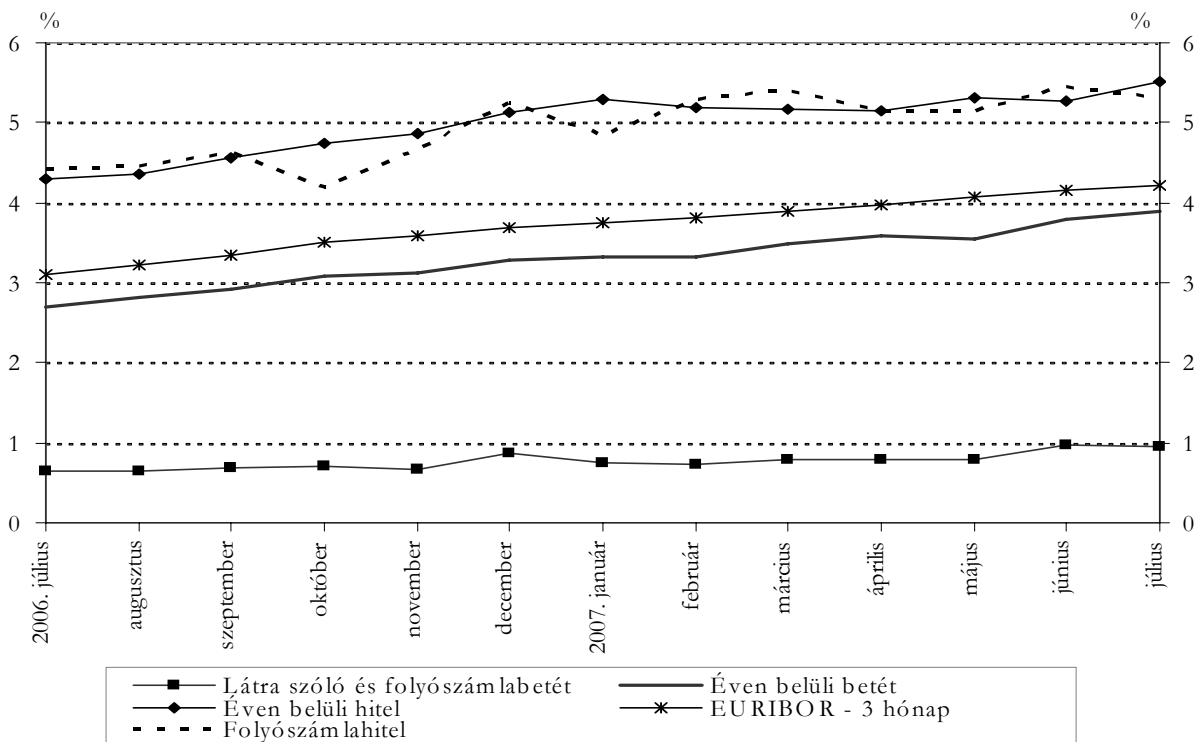
9. ábra: A nem pénzügyi vállalatok forinthiteleinek átlagos kamatlába a hitel összege szerint

A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott egymillió eurónak megfelelő forintösszeg⁶ alatti nem folyószámla forinthitelek átlagos kamatlába júliusban csökkent, és a 2006. októberi szintre tért vissza. A kamatláb 9,59%-ot tett ki. Az egymillió eurónak megfelelő forintösszeg feletti hitelek átlagos kamatlába az elmúlt egy évben enyhén emelkedett, júliusban az átlagos kamatláb 8,53% volt.

2.2. Az eurohitelek és eurobetétek adatai

10. ábra: A nem pénzügyi vállalatokkal kötött eurohitel- és eurobetét-szerződések havi átlagos kamatlábai és az EURIBOR

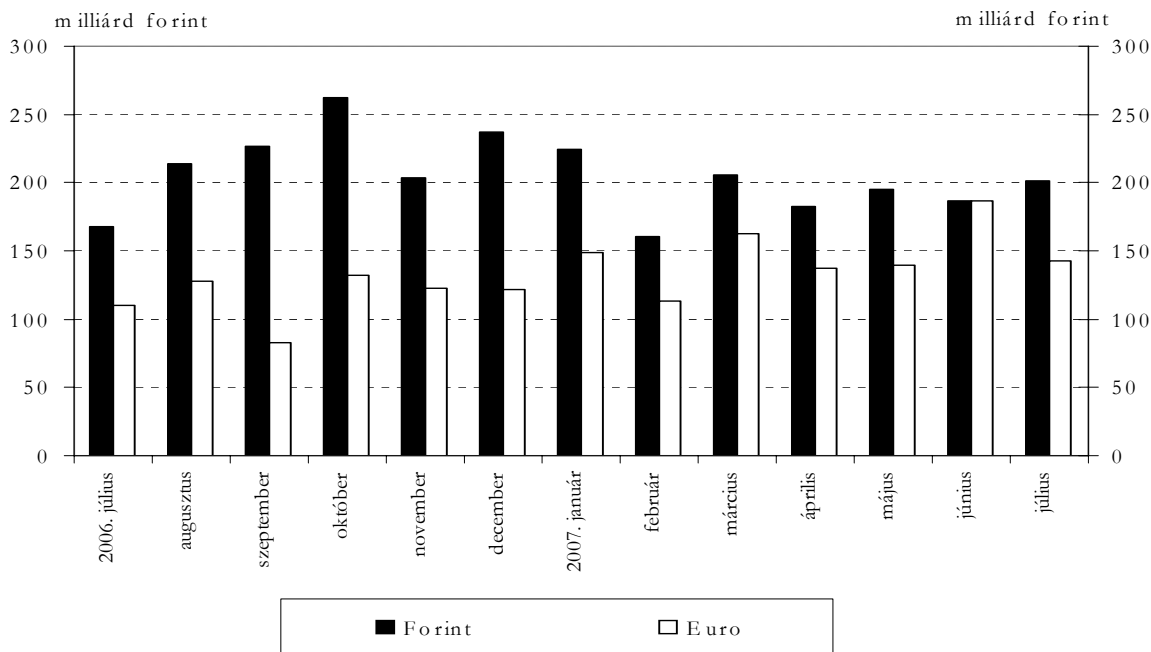

⁶ Az egyedi hitelek forintösszegének átszámítása euróra a hónap utolsó napján érvényes MNB középárfolyamon történik. A közölt kamatlábak csak a forinthitelekre vonatkoznak, ezért az egyébként forintban nyújtott és nyilvántartott hitelek utólagos átszámítása történik euróra. Az átszámítás azért szükséges, hogy az Európai Központi Bank és az eurozóna országainak adataival összehasonlíthatóvá váljanak a kamatlábak.

A nem pénzügyi vállalatok euróban denominált hiteleinek és betéteinek átlagos kamatlábai a folyószámlahitelek kivételével tovább emelkedtek júliusban. Az euróban denominált folyószámlahitelek átlagos kamatlába 5,31%-ot, a folyószámlahiteleken kívüli legfeljebb egy éves kamatfixálású hiteleké pedig 5,50%-ot tett ki. A látra szóló és folyószámlabetétek átlagos kamatlába 0,99%, az éven belüli lejáratra lekötött betéteké pedig 3,90% volt.

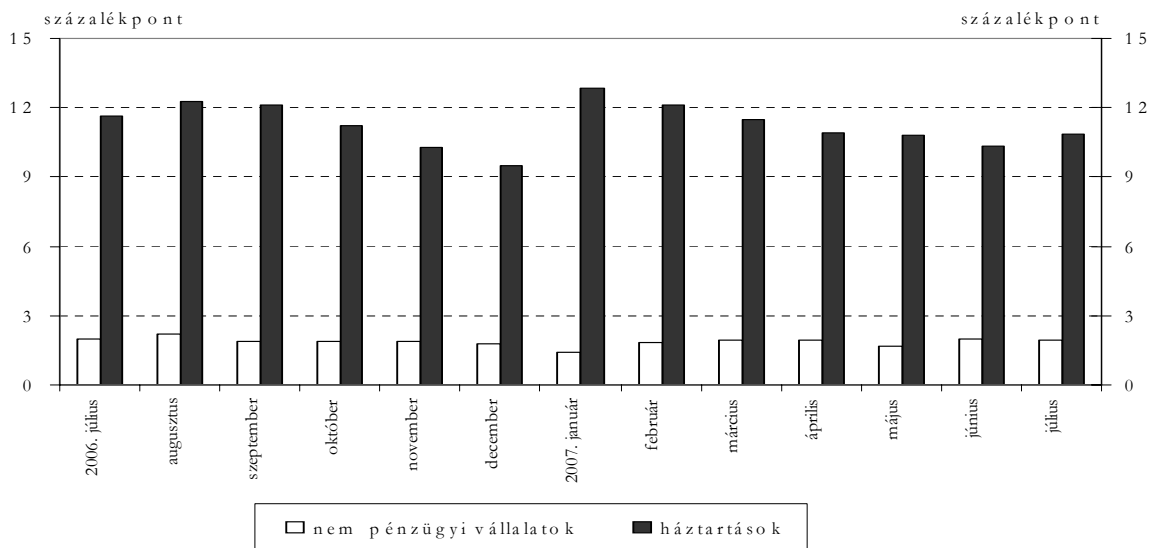
A folyószámlahiteleken kívüli változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású hitelek új szerződéseinek értéke júliusban 43,9 milliárd forinttal 142,9 milliárd forintra csökkent. Az éven belüli lejáratra lekötött betétek új szerződéseinek értéke 1518,7 milliárd forint volt.

11. ábra: A nem pénzügyi vállalatokkal kötött változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálású forint- és eurohitel-szerződések új szerződéseinek értéke

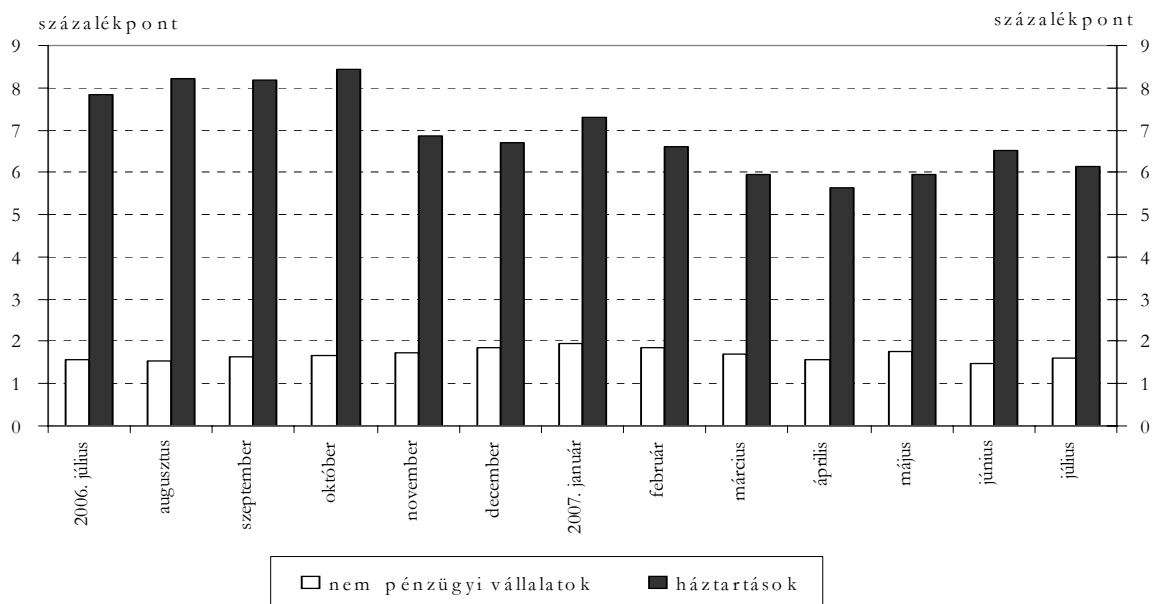
3. A hitel- és betéti kamatlábak különbsége

12. ábra: A nem pénzügyi vállalatok és a háztartások forint hitel és forint betét kamatlábainak különbsége

A háztartási szektor esetében a fogyasztási hitelek és az éven belüli lejáratra lekötött betétek átlagkamatlábai közötti különbség júliusban 10,86 százalékpontot tett ki, ezzel megállt a február óta tartó csökkenő tendencia. A nem pénzügyi vállalatok hitelei és betétei között jelentősebb súllyal szereplő éven belüli lejáratok esetén az átlagkamatlábok közötti különbség 1,97 százalékpont volt.

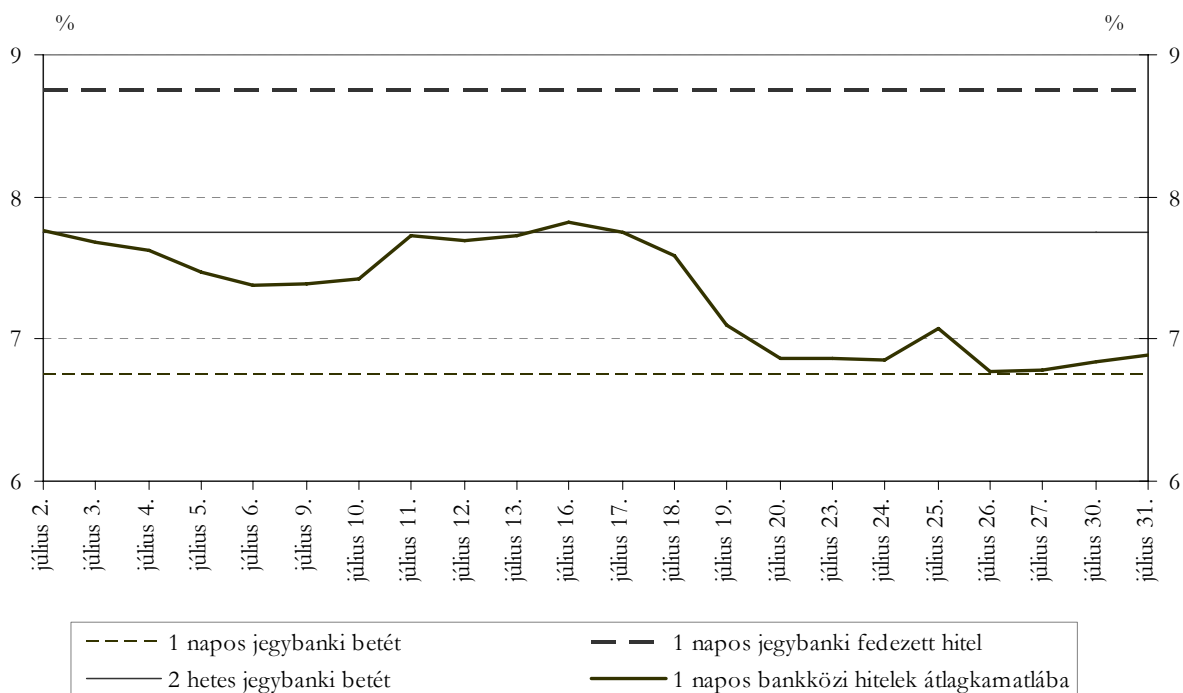
13. ábra: A nem pénzügyi vállalatok és a háztartások eurohitel és eurobetét kamatlábainak különbsége

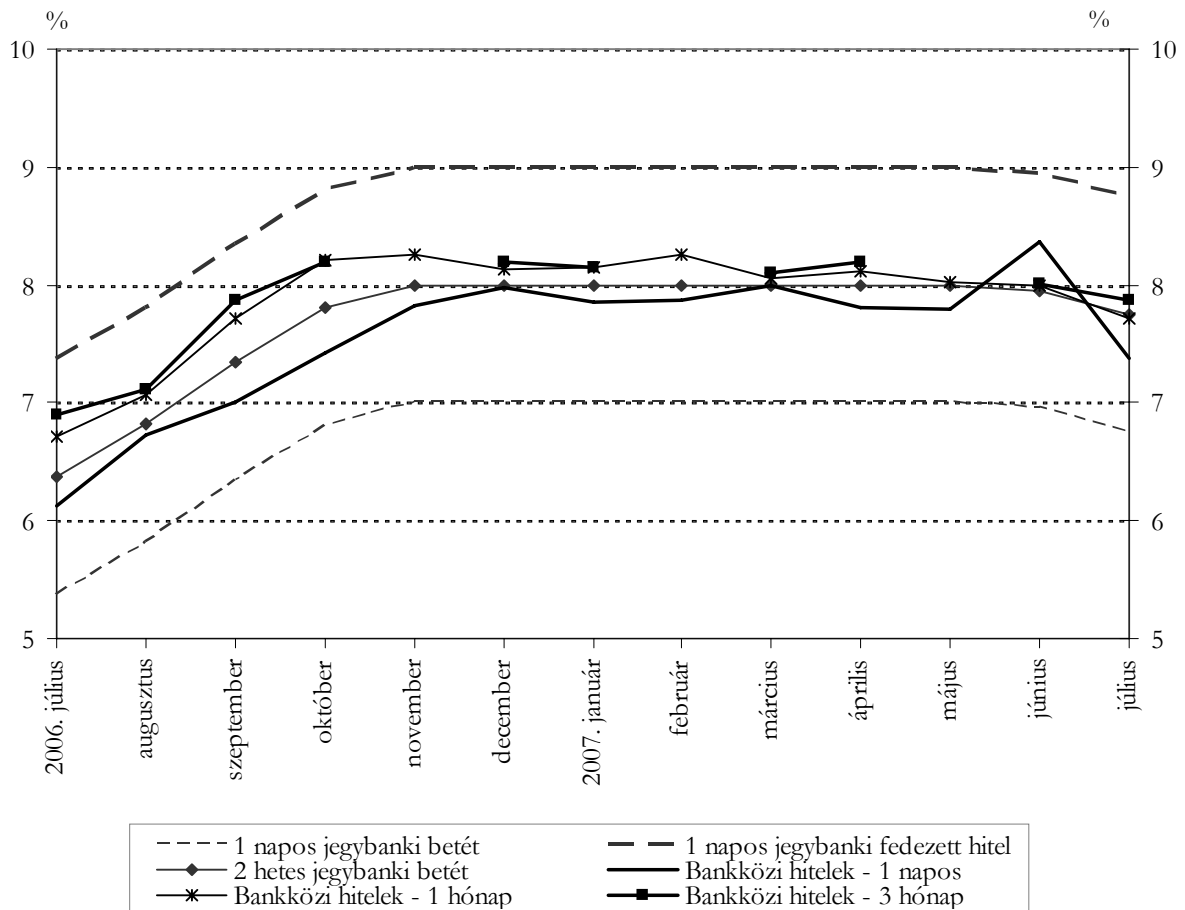
A háztartási szektor esetében a változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálású euróban denominált fogyasztási hitelek és az éven belüli lejáratra lekötött eurobetétek átlagkamatlábai közötti különbség júliusban 6,15 százalékpontot tett ki. A nem pénzügyi vállalatok változó kamatozású vagy legfeljebb egy éves kamatfixálású euróban denominált hiteleinek és éven belüli lejáratú eurobetéteinek átlagkamatlábai közötti különbség júliusban 1,60 százalékpont volt. Az euróban denominált hitelek új szerződéseinek értéke a háztartási szektor esetében elhanyagolható a forint és a svájci frank denominációhoz viszonyítva.

4. A bankközi fedezetlen forintkihelyezések adatai

14. ábra: A jegybanki kamatlábak és a bankközi forintpiac átlagkamatlábai 2007 júliusában

15. ábra: A bankközi forintpiac és a jegybank átlagkamatlábai

A **bankközi forintpiacon** 2007 júliusában a forgalom 590,5 milliárd forinttal 2525,7 milliárd forintra csökkent. Az egynapos bankközi hitelek forgalommal súlyozott átlagkamatlába 99 bázisponttal 7,38%-ra, az 1 hónapos lejáratú bankközi kihelyezéseké 27 bázisponttal 7,72%-ra, a 3 hónapos lejáratú bankközi kihelyezéseké pedig 15 bázisponttal 7,87%-ra csökkent júliusban.

A hónap egyes napjaira vonatkozó bankközi kamatokat az MNB naponta közzéteszi a REUTERS oldalakon. Az overnight forint bankközi kihelyezések napi átlagos kamatlába megtalálható az MNB honlapján is:

http://www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbfile&resourcename=on_bankkoz_i_adatok

A részletes átlagkamatlábak, valamint a vonatkozási időszakban kötött új szerződések összege, amelyet az MNB az átlagkamatlábak számításához használ, valamint a hó végi állományokkal súlyozott kamatlábak szintén megtalálhatók az MNB honlapján, az alábbi elérési útvonalon:

http://www.mnb.hu/engine.aspx?page=mnbhu_statistikai_idosorok

IX. Deviza-, pénz és tőkepiac

Budapest, 2007. augusztus 31.

MAGYAR NEMZETI BANK
STATISZTIKA

Módszertani megjegyzések

2006. évtől kezdődően az adatszolgáltatói terhek mérséklése céljából mintavételes technikát alkalmaz az adatszolgáltatói kör megállapításánál. A minta kiválasztásának alapjául az adatszolgáltatói populáció homogén rétegekre való felbontása szolgált. Ennek eredményeképpen megváltozott az adatszolgáltatói kör összetétele és csökkent az adatszolgáltatók száma.

Az adatszolgáltatói kör változása az átlagkamatlábak alakulását általában nem befolyásolta, csak azon konstrukciók esetében (pl. 10 éven túli lejáratú lakáscélú hitelek), ahol 2005-ben kevés számú adatszolgáltató jelentett egymástól jelentős mértékben eltérő adatokat. Itt az adatszolgáltatói kör változása felerősítette az összetétel-változás hatását.

A bankközi forintpiaci ügyletek adatai mellett — a sajtóközleményben a hitelintézetek által a nem pénzügyi vállalatokkal (S.11) valamint a háztartásokkal szemben alkalmazott hitel- és betéti kamatlábak; továbbá az ezen szektorok részére nyújtott hitelek, valamint a tőlük elfogadott betétek új szerződéseinek összesített értékei szerepelnek. A kamatstatisztika esetében a „háztartások”-ba a háztartások szektora (S.14) mellett beleértjük a háztartásokat segítő nonprofit intézmények szektorát (S.15) is. A hitelintézetek körébe tartoznak a lakástakarékpénztárak is, amelyek alacsony kamatlábú betéteket fogadnak el a háztartási és nem pénzügyi vállalati ügyfelektől, és a piaci szintnél lényegesen alacsonyabb kamatozású — lakáscélú — hiteleket nyújtanak.

A közleményben publikált átlagkamatok képzése többlépcsős folyamat, az aggregálási szinteket a következő táblázat szemlélteti:

Aggregálási (átlagképzési) szintek	Aggregálási (átlagképzési) szint megnevezése	Ki végzi az aggregálást?
4	Adatszolgáltatókra képzett átlagos kamatláb	Magyar Nemzeti Bank
3	Az adatszolgáltató összes termékének átlagos kamatlába (pl. fogyasztási hitel)	adatszolgáltató
2	Egy termék átlagos kamatlába (pl. áruvásárlási hitel)	adatszolgáltató
1	Egyedi szerződés kamatlába	adatszolgáltató

Az átlagos kamatláb változását az egyedi kamatlábak változása és az összetétel megváltozása együttesen okozza. A két tényező közül az átlagkamatlábak változásában jelentősebb szerepet játszó hatást említjük a sajtóközleményben (kamatláb-változás/összetételhatás).

A fenti táblázat mutatja, hogy az MNB-nek jelentett kamatlábak is átlagkamatlábak, tehát az MNB csak az adatszolgáltatónkénti átlagkamatlábakra tudja szétválasztani a kamatláb-változás és az összetétel-változás hatását. A legfelső aggregálási szinten kapott kamatláb-változás tehát csak azt jelenti (amennyiben az MNB nem rendelkezik kiegészítő információval), hogy az adatszolgáltatónkénti átlagkamatlábak módosulása okozta a bankrendszeri szintű átlagkamatláb megváltozását. Az egyes adatszolgáltatóknál az átlagkamatláb azonban szintén változhat összetétel-hatás következtében, vagyis amiatt, hogy a konstrukciók között és/vagy az egyes konstrukciókon belül arányeltolódás van. Az egyes adatszolgáltatóknál történt összetétel-változás illetve a tényleges kamatláb-változás mértékéről az MNB-nek általában nincs információja.

A közleményhez kapcsolódó internetes idősorokban megtalálható a fogyasztási hitelek felhasználási cél szerinti további bontása a következő kategóriákra:

- Személyi hitel
- Gépjármű vásárlási hitel
- Szabad felhasználású jelzáloghitel⁷
- *Áruvásárlási és egyéb hitel*⁸

A közleményben szereplő kamatlábak közötti különbségek kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történik, ezért a különbségek eltérhetnek a publikált kerekített kamatlábakból számítható különbségektől.

A kamatlábak tendenciájára vonatkozó megállapítások a Demetra Tramo/Seats szezonálisan igazító programból származó trendadatokon alapulnak.

1., 3. ábra

a) A fogyasztási, lakáscélú valamint az egyéb hitelek esetében a közölt átlagos kamatlábak az új szerződésekre, míg a folyószámlahitelek esetében a kamatláb a hó végi állományra vonatkozik, ezért az első három kategóriánál az új szerződések értékét, míg a folyószámlahiteleknél a hó végi állomány értékét használjuk súlyként az átlagkamat képzésénél. Az átlagos kamatláb nem tartalmazza a rossznak minősített hitelek kamatlábat.

b) Az egyéb hitelek közé tartoznak többek között az egyéni vállalkozók vállalkozási célú hitelei, valamint a nem fogyasztási illetve a nem lakáscélú hitelek.

c) A háztartások fogyasztási és lakáscélú hitelei esetében közöljük a tőketörlesztésen felül adódó összes fizetési kötelezettséget magába foglaló hitelköltség-mutatót is. Az MNB által közölt hitelköltség-mutató számítási szabálya megegyezik a 41/1997. Kormányrendeletben meghatározott teljes hiteldíj mutatóéval, de minden fogyasztási és lakáscélú hitelre kiterjed futamidőtől függetlenül.

d) A lakáscélú hitelek súlyozott átlagkamatlába tartalmazza a piaci kamatozású és az államilag támogatott hitelek adatait. Az államilag támogatott hitelek kamatlába az állami támogatás mértékét is tartalmazza. Az adatszolgáltatók az eszközoldali kamattámogatásos hitelek kamatlábat úgy korrigálják, hogy az ügyfelekkel szemben felszámított kamatlábhoz hozzáadják az állami támogatás mértékét. A forrásoldali kamattámogatásos hitelek esetében a hitelek futamidejéhez legközelebb eső állampapír-piaci referenciahozam és a kapott bankközi forrás kamatlábanak különbségét számítják hozzá az ügyfelekkel szemben felszámított kamatlábhoz. A lakáscélú hitelek kamatlába így függ a pénz- és tőkepiaci hozamok változásától is.

3., 4., 5., 10. ábra

A hitelek új szerződéses adatai esetében 2003. januártól az eredeti lejárat szerinti bontás helyett a kamatfixálás szerinti bontást alkalmazzuk. A kamatfixálás azt jelenti, hogy a hitelszerződésben mennyi időre rögzített előre a kamatláb. A "változó kamatozás vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálás" kategóriába kerül az összes változó kamatozású hitel, valamint a fix kamatozású hiteleknek az a része, ahol a kamatlábat az eredeti szerződésben legfeljebb egy évre rögzítik.

2, 3. ábra

A lekötött betétek átlagos kamatlábat az új szerződések értékével, míg a látra szóló és folyószámlabetéteket a hó végi állományokkal súlyozva számoljuk ki. A lekötött betéteket az eredeti lejárat alapján soroljuk be az egyes kategóriákba.

4. ábra

Az évesített kamatláb a kamatfizetés gyakoriságát is figyelembe vevő mutató. Amennyiben csak évente egyszer lenne kamatfizetés, az évesített kamatláb megegyezne a szerződéses kamatlábbal. A hitel- és betétszerződések többségénél azonban egy évnél gyakrabban van kamatfizetés, ezért az évesített kamatláb kismértékben meghaladja a szerződéses kamatlábat. Amennyiben a

⁷ A forint, euro és svájci frank esetében is 2005. januártól gyűjtünk adatot a szabad felhasználású jelzáloghitelekről.

⁸ Csak a forint áruvásárlási és egyéb fogyasztási hitelekre gyűjtünk adatot.

kamatfizetés egy évnél ritkábban lenne, az évesített kamatláb alacsonyabb lenne a szerződéses kamatlábnál.

Például egy 10%-os éves kamatlábból számított évesített kamatláb havi rendszeres kamatfizetés esetében 10,5%, féléves kamatfizetés esetében pedig 10,3%.

8, 10. ábra

A lekötött betétek átlagos kamatlábát az új szerződések értékével, míg a látra szóló és folyószámlabetéteket a hó végi állományokkal súlyozva számoljuk ki. Ezért a folyószámlahiteleken kívüli hiteleknél az új szerződések értékét, míg a folyószámlahiteleknél a hó végi állomány értékét használjuk súlyként az átlagkamat képzésénél. Az átlagos kamatláb nem tartalmazza a rossznak minősített hitelek kamatlábát.

9. ábra

Az egyedi hitelek forintösszegének átszámítása euróra a hónap utolsó napján érvényes MNB középárfolyamon történik. A közölt kamatlábak csak a forinthitelekre vonatkoznak, ezért az egyébként forintban nyújtott és nyilvántartott hitelek utólagos átszámítása történik euróra.